

Športski pečat Hitreca i Pandakovića

Tekst: IVICA BULJAN

Fotografije: ARHIV HRVATSKOG ŠPORTSKOG MUZEJA

Ove godine navršava se 100 godina od rođenja jednog od najvećih hrvatskih nogometaša Ivana „Ice“ Hitreca te 120. godišnjica rođenja Ante Pandakovića - športaša i športskog djelatnika

Bratski parovi u hrvatskom nogometu, ali i općenito u športu, vrlo su česta pojava. Oni su svojim igrama, ali i djelovanjem u nogometu, odnosno športu općenito davali snažan pečat. Sjetimo se samo najsvježijeg bratskog para, koji i te kako nedostaje sadašnjoj nogometnoj vrsti, našim „vaterinama“, braće Kovač, Roberta i Nike, kapetana momčadi i proizvedene trenerske ruke izbornika Slavena Bilića na terenu.

Duga je lista nogometne braće još od vremena Luke i Fabijana Kalitnerne, Joze i Frane Matošića, Zlatka i Željka Čaljkovskog, Ivica i Drage Horvata, Stjepana, Otta i Vili-ma Bobeka, Zvonka i Iva Bega, Zlatka i Zorana Vujevića, Marka i Tomislava Mlinarića, Stojana, Zorana i Zdravka Mamića, Zvonimira i Dražena Bobana, Darija i Josipa Šimića, pa sve do aktualnih Anasa i Ahmada Sharbinija, Zvonka i Alena Pamića i tako dalje.

Brojna su braća, ali i braća i sestre, u drugim športovima - poput najvećih hrvatskih športaša Janice i Ivica Kostelića, košarkaša Aleksandra i Dražena Petrovića, Lovre i Rate Tvrdića, vaterpolista Darija i Vjekoslava Kobeščaka, veslača Nikše i Siniše Skelina i drugih.

Svi oni su neki manje, neki više, ostavili veliki trag u hrvatskom športu. No, na ovom mjestu bavit ćemo se bratskim parovima, koji su još dvadesetih godina prošlog stoljeća kao igrači te potom športski djelatnici, udarali temelje hrvatskog športa.

Ove godine navršava se stota godišnjica rođenja jednog od najvećih hrvatskih igrača Ivana „Ice“ Hitreca, čiji je brat Rudolf Hitrec također bio jedan od najboljih igrača hrvatskog nogometa dvadesetih godina. Druga obljetnica koja se obilježava ove godine je 120. godišnjica rođe-

nja Ante Pandakovića, športaša, športskog djelatnika, predsjednika Nogometnog saveza Jugoslavije i izbornika nogometne reprezentacije Jugoslavije davnih dvadesetih godina prošlog stoljeća, čiju su okosnicu činili uglavnom hrvatski igrači. On je zajedno s bratom Mirkom bio jedan od najaktivnijih, prvo športaša (jedan od utemeljitelja hrvatskog skijanja), a potom i športskih djelatnika koji su obnašali brojne dužnosti u hrvatskom i onda jugoslaven-skom športu. Krenut ćemo od mlađe i športskoj javnosti poznatije braće...

Stariji Hitrec, Rudolf, rođen je 1903. godine i po završetku nogometne karijere jedno je vrijeme bio i nogometni dužnosnik te prvi izbornik nogometne reprezentacije, da bi se kasnije posvetio svojoj profesiji liječnika te je od kraja Drugog svjetskog rata dugi niz godina bio jedan od vodećih zagrebačkih internista. Rudolf Hitrec je kao primarijus od 1945.-1963. radio u tadašnjoj Vojnoj bolnici u Vlaškoj ulici gdje je vodio odjel interne s 200 kreveta. Što se tiče njegove nogometne karijere, punih 12 godina bio je aktivan nogometaš, igrač sredine terena, a najbolje partije ostvario je igrajući u famoznom srednjem redu Građanskog s Gustavom Remecom i imenjekom Rupecom.

Kako se u športskoj literaturi navodi, isticao se dobrim pregledom igre, velikom tehnikom i dobrim proigravanjima. Karijeru je započeo u Concordiji gdje je igrao od 1919. do 1921., da bi tad prešao u Građanski u kojem je ostao do 1930. i s kojim je osvojio prvenstva 1923., 1926. i 1928. Stariji Hitrec ima i jedan nastup za reprezentaciju Jugoslavije (protiv Bugarske, 3:1, 30. svibnja 1926. u Zagrebu), a izbornik reprezentacije bio je upravo - Ante Pandaković.

No, iako je Rudolf Hitrec bio vrlo poznat i priznat igrač, uvijek je bio u sjeni svog mlađeg brata, legendarnog Ivana „Ice“ Hitreca.

Nastankom Nezavisne Države Hrvatske došlo je do reorganizacije čitavog sustava, pa tako i športa (dakako i nogometa), te su na čelo Hrvatskog nogometnog saveza i njegovih podorganizacija imenovani povjerenici. Tadašnji Državni vođa tjelesnog odgoja i športa Miško Zebić, imenovao je dr. Rudolfa Hitreca za prvog nogometnog povjerenika, odnosno predsjednika Hrvatskog nogometnog saveza sa širim ovlastima, među kojima je bila i uloga izbornika.

Na prvu reprezentativnu utakmicu Hrvata u NDH nije

trebalo dugo čekati. Naime, već 15. lipnja 1941., dakle samo dva mjeseca od utemeljenja NDH-a, reprezentacija je, iako još ne i formalno član svjetske nogometne udruge - FIFA-e, nastupila u Beču protiv iskusne i snažne momčadi Njemačke i izgubila s visokih 1:5, što do danas spada u tri najveća poraza u povijesti hrvatske reprezentacije. Za tu utakmicu dužnost izbornika obnašao je sam povjerenik HNS-a dr. Rudolf Hitrec. Kako je nedugo potom, 4. srpnja, Miško Zebić imenovao za izbornika Bogdana Cuvaja, Rudolfu Hitrecu je to bila i jedina utakmica na položaju izbornika. Kasnije, do smrti 1970. godine, stariji Hitrec uglavnom će se baviti svojim pozivom liječnika.

„Niste slušali Carusa? E, onda vi i ne znate što je pjevanje. Niste gledali Hitreca? E, onda vi nemate pojma što je to nogomet.“ Tako je, kako piše doajen športskog novinarstva Zvonimir Magdić u tekstu „Legendo, ime ti je Hitrec“, odvjetnik i tajnik HAŠK-a Ferdo Vedriš jednom prilikom ilustrirao nogometno umijeće Ico Hitreca. To je postala i svojevremena mantra starijih pozavatelja i ljubitelja nogometa u Zagrebu, kojih je nažalost sve manje.

Ico Hitrec rođen je 13. travnja 1911. i vršnjak je ljutog nogometnog protivnika Građanskog za kojeg je igrao njegov brat Rudolf. Smatra ga se najboljim hrvatskim nogometašem u razdoblju prije Drugoga svjetskog rata. Brilljantan napadač, tehničar najviše klase, najčešće je igrao desnu spojku. Visok, vitak, snažan i vrlo prodoran te sjajan dribler i odličan strijelac - bio je opis kompletnog nogometaša kakav je bio Ico Hitrec. K tome treba dodati da je bio i vrhunski sprinter sposoban sprintati 100 metara ispod 12 sekundi što je u njegovo vrijeme bilo poprilično brzo uzevši u obzir da je u isto vrijeme Jesse Owens trčao 100 metara za 10.30 sekundi.

Igrati nogomet započeo je na „Malom placu“ kako su kolikvijalno svojevremeno zvali današnji Britanski trg, a kasnije na „Kineskom“ igralištu, smještenom na mjestu današnjeg Arhitektonskog fakulteta. Prvi klub bila mu je Ilirija, koja je tada imala jake juniore, a već 1924. zaigrao je za prvu momčad. Na nagovor brata Rudolfa prelazi u HAŠK i već 1927. igra za prvu momčad sa samo 16 godina. Uskoro je zaigrao i za reprezentaciju Zagreba, a 1929. i za državnu momčad u utakmici za Kraljev pehar u Bukureštu protiv Rumunjske, gdje je u pobjedi od 3:2 sudjelovao i s jednim postignutim golom. Izbornik je bio dakako Ante Pandaković.

Hitrec je nastupio 14 puta za reprezentaciju Jugoslavije i postigao 10 pogodaka, a kako je sam primijetio skupo bi puno više nastupa da i sam iz raznih razloga nije otkazivao nastupe te zbog bojkota zagrebačkih i splitskih nogometaša Mundiala u Urugvaju 1930. godine, do kojeg je došlo zbog preseljenja saveza iz Zagreba u Beograd. Naravno, kasnije će uslijediti i tragična ozljeda (slomljena potkoljenica) koju je zadobio igrajući za švicarski Grasshoppers, koja mu je u velikoj mjeri sputala karijeru.

Posebno se proslavio 1933. godine nakon što je zabio dva gola protiv poznatog španjolskog vratara Ricarda Zamore za vrijeme prve noćne utakmice u Zagrebu kada su se susrele momčadi Zagreba i Madrida. Već poznati i priznati nogometaš, kao jedan od prvih hrvatskih međunarodnih igrača, otišao je 1931. u Grasshoppers, u Švicarsku, gdje ga je tada najprestižniji športski časopis u Europi „Kicker“ uvrstio u idealnu postavu europske elitne jedanaestorice. Nakon što se vratio iz Švicarske, igrao je kratko za Špartu, a potom ponovo za HAŠK s kojim je 1938. osvojio i jedino prvenstvo Jugoslavije.

Tijekom četrdesetih polako napušta aktivno bavljenje nogometom i prelazi u nogometne djelatnike te je postao tehnički referent HAŠK-a. Bio je i prvi tehnički referent Dinama 1945. godine u čijoj su radnoj sobi, u Električnoj centrali u Gundulićevoj ulici, okupljali najistaknutiji igrači Građanskog razgovarajući o stvaranju novog kluba

Ico Hitrec (prvi slijeva)

plave boje dresova koji je poslije ponio ime Dinamo. Nažalost, samo godinu dana kasnije umro je u 35. godini života ne dočekavši stasavanje novog kluba. U njegovu čast škola nogometa pri NK Dinamu danas nosi ime „Hitrec-Kacijan“...

Drugi par braće, Ante i Mirko Pandaković, svoje karijere započinju pred Prvi svjetski rat, kada kao aktivni športaši i dužnosnici sudjeluju u prvim organiziranim aktivnostima u skijaškom športu.

Stariji Ante rođen je 1891. godine u Zagrebu, a kako je to bio običaj početkom prošlog stoljeća, tadašnji mladići bavili su se brojnim športovima koji su bili tek u začetku, kako u Zagrebu tako i na području cijele Hrvatske. Tako se, inače diplomirani pravnik, Ante bavio skijanjem, kajakaštvom, alpinizmom, tenisom, nogometom i planinarstvom, a od samih početaka aktivan je u Hrvatskom športskom savezu. Na drugoj redovnoj glavnoj skupštini Saveza održanoj 30. lipnja 1912., na kojoj su prihvaćeni

pravilnici i imenovani referenti sekcija za pojedine športske grane, Ante Pandaković imenovan je za referenta skijaške sekcije.

Već ranije su tijekom 1906. i 1907. godine bili priređivani sanjkaški izleti u Samoborsko gorje, pa je tako na Plešivici 24. siječnja 1909. godine zabilježeno prvo sanjkaško natjecanje. Ostalo je zabilježeno da je nastupalo 13 sanjkaša, devet "haškovača" i četiri člana Šišmiša iz Samobora. Na tom natjecanju prvi je bio Vladimir Erbežnik (rodnom iz Samobora), drugi Pandaković, a treći Lipovšćak mlađi.

Prvi organizirani skijaški tečaj za Hrvatsku započeo je 1913. godine u Mrkoplju, za 14 skijaša, u organizaciji Rikarda Wickerta, Ive Lipovšćaka te Ante Pandakovića.

Ante Pandaković

Mirko Pandaković

Prilikom drugog tečaja u Mrkoplju, 1914., održano je Prvo prvenstvo Hrvatske i Slavonije u skijaškom trčanju na 7 kilometara i u spustu, a prema jednim izvorima pobijedio je Ante Pandaković, dok drugi govore da je pobjedu odnio njegov brat Mirko. Jedan sudionik na prvenstvu nastupio je na skijama izrađenim u Delnicama, što je značajno jer su se skije tada isključivo uvozile iz Austrije. Vojnici su se natjecali u patrolama, po trojica u jednom "odjeljenju". Prva patrola nagrađena je džepnim satovima, a druga srebrnim novcem. Inače, u Mrkoplju je 1934. izgrađena i prva skakaonica u Hrvatskoj «pod Vrhin», gdje je već 1936. održano i međunarodno natjecanje u skijaškim skokovima na kojem je Norvežanin Jahr skočio tada nevjerojatnih 46 metara...

U razdoblju pred prvi svjetski rat, braća Pandaković su aktivni i u planinarstvu te su sa još desetak planinara izveli prvi zimski planinarski uspon na skijama u Hrvatskoj. Ante Pandaković, Ivo Lipovšćak i Rikard Wickert uspjeli su se uz pomoć skija na vrh Bjelolasice (1533m), najvišeg vrha Gorskog Kotara.

Pandakovići sudjeluju i u osnivanju Zagrebačkog športskog kluba Viktorija, osnovanog 1907. godine, a i Ante i Mirko bit će godinama najagilniji članovi i istaknuti predsjednici kluba. Nakon Prvog svjetskog rata Ante Pandaković nastavlja svoju djelatnost u športu prije svega

kao dužnosnik. Kvalificirani je skijaški učitelj, organizator teniskog i kajakaškog športa, odbornik i jedan od osnivača i tajnik Jugoslavenskog olimpijskog odbora. No, tijekom tih dvadesetih godina najviše će se ipak angažirati u nogometu gdje je pored dužnosti izbornika od 1926. do 1930. godine, u razdoblju od 1928. do 1930. obnašao i dužnost predsjednika Nogometnog saveza Jugoslavije.

Reprezentaciju je vodio na ukupno 19 utakmica s rezultatom od 7 pobjeda, dva neodlučena rezultata i 10 poraza, što je za tadašnju selekciju u nastanku bio sasvim dobar rezultat. Stariji Pandaković s nogometnih dužnosti odstupio je nakon sukoba zbog premještaja sjedišta saveza iz Zagreba u Beograd. Uslijedio je bojkot hrvatskih igrača i djelatnika na čelu s Pandakovićem što će rezultirati neodlučkom na SP u Urugvaj, premda je reprezentacija u tom vremenu bila sastavljena najvećim dijelom od igrača iz hrvatskih klubova, koji su tih godina (Građanski, Hajduk, Concordia) bili i neprikosnoveni prvaci u prvenstvima tadašnje države. Inače, lik Ante Pandakovića kao jugoslavenskog izbornika u filmu Dragana Bjelogrića „Montevideo, Bog te video“ ovjekovječio je drugi slavni izbornik - Ćiro Blažević.

Ante Pandaković umro je 1968. godine, a danas jedna ulica u Zagrebu na Trešnjevci nosi njegovo ime.

Mirko Pandaković, po struci stomatolog, bio je, kao i njegov brat, svestrani športšaš i športski dužnosnik. Četiri godine je mlađi (rođen 1895.) i jedan je od prvih međunarodnih nogometnih sudaca na ovim prostorima. Sudački ispit položio je 1913. godine u Pragu te je jedan od zaslužnijih za uvođenje nogometnih pravila i unapređenje suđenja u Zagrebu.

Uz brata Antu, aktivni je sudionik svih športskih zbivanja u Zagrebu, od skijanja do nogometa. Osim toga što je bio jedan od osnivača zagrebačke Viktorije, sudjelovao je i u aktivnostima oko osnivanja NK Segeste iz Siska.

Zajedno s bratom poslije rata obnavlja i Zagrebačko klizačko društvo, a obojica su bili i odbornici u Ski-klubu Zagreb. Mlađi Pandaković kao aktivni športšaš bio je osobito dobar u skijanju te je kao takav nastupio i na Olimpijskim igrama u Chamonixu održanim 1924. Bio je uz Dušana Zinaju prvi hrvatski zimski olimpijac. Nažalost zbog loma skije na utrci od 18 kilometara, morao je odustat. Tijekom godina bio je aktivan kao športski djelatnik u Viktoriji, a poslije rata živio je u Italiji gdje je 1962. u Brunateu i umro.

LITERATURA:

AA. VV. Nogometni leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2004.

Juro Horvat, Povijest samoborskog športa od 1740. do 2000., Samoborski športski savez, Samobor 2000.

Boris Mutić, Hrvatski športšaši na zimskim olimpijskim igrama, Hrvatski olimpijski odbor, Zagreb, 2006.

Zvonimir Magdić, Legendo, ime ti je Hitrec u: Povijest športa, Zagreb, br. 22. 1991.

Zdenko Jajčević, Sto godina skijanja u Zagrebu 1894.-1994., Zagrebački skijaški savez, Zagreb, 1994.

www.skijanje.hr

Materijali Hrvatskog športskog muzeja